יא: הכל שוחטין פרק ראשון חולין

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ה מהלכות עבודת יום"כ הלכה יח עכ"מ וצל"מ]:
ב ב מיי' פ"ג מהלכות עבודת יום"כ הלכה ז:
גא ג מיי' פ"כ מהלכות עדות הלכה כ:

רבינו גרשום

וכי תימא מאי נפקא לה מינה דלא איכפת לן בין טרפה ובין כשרה הא אמרי דבי ר' יאני כפרה כתיב בה כקדשים דכתיב כפר לעמך ישראל וגו' וצריך שלא יהא בו מום בקדשים והכא זיל בתר רובה: והתנן לא היה מגיע למחצית ההר כלומר השעיר וכו' ועכשיו לא מצית למיבדק אותו אלא זיל בתר רובה שאינן טרפות: ורוב בעילות אחר הבעל. כלומר שמבעלה עצמה הוא: וממאי דלמא כגון שהיו אביו ואמו חבושים בבית האסורין. כלומר דקים לן דלא בא עליה אלא בעלה דודאי לגו דאביו של זה הוא ומשום הכי אמרינן הכא דחייב לקטול את זה אבל במקום אחר לא אמרינן זיל בתר רובה: וניחוש שמא טרפה היה. כלומר הנרצח ולא קטלינן את הרוצח: וכי תימא דבדקינן ליה הא קא מנוול (מדמו של רוצח) וכי תימא משום איבוד נשמה כו' כלומר משום דקטלינן הרוצח בדקינן ליה ואי טרפה הוא לא קטלינן הרוצח ואי לא קטלינן. דלמא במקום הסייף הוא נקב אלא תרע דזיל בתר רובה שאינן טרפות וקטלינן הרוצח: וכי תימא דבדקינן ליה אי טרפה הוא על מי שהעדים זממו: והתניא ברבי אומר לא הרגו נהרגין העדים דבעינן לקיומי ועשיתם לו כו' ואם העידו עדות שקר דאמרי פלוני הרג את פלוני והחזמו ועדיין לא נהרג הרוצח על מי שהחזמו על פיהם הם עצמם נהרגין דאיכא כאשר זמם ולא כאשר עשה ועכשיו לא מצית אמרת דמשום איבוד נשמה וזממין ניטולה לנהרג על פיהן [ג] דרוצח ניטוליה לרוצח דאין הורגין הרוצח העדים וזממין אלא בחייו (של נרצח) של מי שהעידו עליו שהרג ואם ניטולה לא מהני ליה אעפ"כ (לא) קטלינן (את זה) לעדים וזממין אלא זיל בתר רובה: דלמא במקום נקב קא שחיט. כלומר שמא תתח הערר ניקב הושט או (נפסק) הנרגרת במקום שחיטה: דלמא היכא דאפשר אפשר. כלומר לעולם לא אזלינן בתר רובה והיכא דאפשר למיבדקא בדקינן ליה והיכא דלא אפשר למבדקיה אזלינן בתר רובה: לר' מאיר דחייש למיעוטי כדאמרינן לעיל דחייש למיעוט. לענין עיסה כלומר משום שהוא גזר רובה אטו מיעוטא כולן פסולות שמיעוט נקבות אמרינן הכי מכולם

ג) לולי נ"ל נהרג על פיהן כמו דאמרינן לעיל דנפיל פיהן נשמה דדוגא ניטוליה נגרלא דאין הורגין לעדים זממין אלא בחייו של מי וכו'.

מסורת הש"ס

ג) [יומא סג., תמורה יז:], כ) יומא סו., ג) [סוטה מג.], ד) [כתובות יג: נדה ל:], ה) מכות הכ., ו) [נקמן מח:], ז) [לעיל ו. וש"נ], ח) [עי' תוס' לקמן מח: ס"ה אמא מאמא כי מממנמן], ט) [מקח פיס' קמא], י) [וש"נ מנחות נא:], כ) שייך לע"ל, ל) [סנהדרין עח.], מ) [סנהדרין מח.], נ) [וע"ע תוס' סנהדרין פ: ד"ה הנסקלין ותוס' זבחים ע: עח. סוף ד"ה אפי' אחת].

תורה אור השלם

1. ומכה אביו ואמו מות יומת: שמות כא טו
2. וְעִשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ: דברים יט יט

גליון הש"ס

גמ' וליחוש דילמא לאו אביו הוא. עיין כרתמ"ס פ"ה הלכה ב מהלכות איסורי ביאה ובמיתוסי כמור שור קדושין דף פ ע"ח: שם הנ"ב דלא אביל בשרא. עיין לקמן דף מח ע"ב תוס' ד"ה אמא:

מוסף רש"י

אין אפוטרופוס לעריות. אין אתם יכולים להיות לה אפוטרופוס לומר לא נגעלה (כתובות יג.). ברבי אומר. כך היה שמו (מכות הכ.). הרגו. אלא החמו עד שנהרג הנמון על פיהם (שם). לר"מ דחייש למיעוטא. ניכמות (קפ:) קטן וקטנה לא מוקנין עלה מיומתן דברי ר"מ, אמרו לו לר"מ יפה אמרת לא מוקנין, אים מתיב כפרשה, מפני מה לא מיימנין, אמר להן קטן שמא יתמא קרים, קטנה שמא תמצא אילונית ונמצאו מוקנים נערות, ועלה אמר רוב קטנים אינם סרוסים (לעיל ו.).

שיטה מקובצת

א) משום דלא אפשר הוא דאלת"ה דהני דקתני משום דלא אפשר הוא הס"ד: ב) מדכתיב תמימה ולאשר אין בה מום: ג) דמשני קדשי בדק הבית היא אמאי לא חשיב: ד) וא"כ אין להוכיח אלא ממאי דקטלינן: ה) ועוד אומר ר"ת דאף על גב וכו' ע"כ עי' תוס' בכורות דף כא ע"א: ו) ואחר אמר באריון פטור: ז) וי"ל דר' יוחנן לא פסיק כותיה אלא. נ"ב נ"א בס"י ח) ואתי אלא וכו':

דלית ליה דמטאת קרייה דממנה מנא ליה דטרפות פוסל כה וי"ל דנפקא ליה מדכתיב תמימה כדדרשינן בפ"ק דמסכת ע"ז (דף ז.) דגם גופיה נמי טרפה הוה מדכתיב תמים וכגון אלטרין תמימה כלדדרשינן בספרי תמימה דלא שתי שערות שחורות פוסלות כה ולרבי שמעון תרתי ש"מ מדכתיב תמימה [ב]בין אדומה לאשר אין בה מום ועוד יש לומר דבפסול המלוי בגופה מודו כולי עלמא כדתנן (פרה פ"ד מ"ה) שחטה שלא לשמה פסולה והיינו מחטאת היא ובספרי[ג]) נמי [ד]דרשינן מטאת היא דמועלין בה וכמה דרשות ואם תאמר בכל דוכתין דמשני קדשי בדק הבית [ה]אמאי לא חשיב ליה בקדשי מזבח משום דמטאת קרייה דחמנא ויש לומר בכל דוכתין מסלק לה בקושיא אחריתי ובפרק אלו קדשים (תמורה כ.) דקאמר דאין פרה עושה תמורה משום דקדשי בדק הבית היא כיון דנפקותא ליתא בגוף הפרה לא שייך דרשה דחטאת קרייה דחמנא ובנכורות (דף כה.) נמי דקאמר דאין בה איסור גיזה ועבודה לאחר שנפדית משום דקדשי בדק הבית היא ולא הויא כפסולי המוקדשים שנפדו משום דלאחר פדיון שאין מורת פרה עליה לא קרייה דחמנא מטאת אי נמי מה שנפדית היינו משום דלב בית דין מתנה עליה דאי לא הוצרכוה תהא לדמיה כדאמרינן בפרק קמא דשבועות (דף יח.): [ו]**ושחט** ושרף. אע"פ שיש פסוק אחד נימתים מכל מקום משמע ושרף את הפרה כמו שהיתה בשעת שחיטה מלא כתיב ושרף אותה: **כגון** שהיו אביו ואמו **חבושים בבית האסורין.** ועוד הוה מצי למידק ודילמא משום דאזלינן בתר חזקה דהטמאד האם נחזקת לזכות: **וכי** תימא דבדקינן ליה. מקשינן דילף מרובה גופיה דאזלינן בתר רובה דדילמא הרובה הוא טרפה וטרפה שהרג את הנפש פטור[ז]) ושמא דאזלינן בתר רובה מדלא חיישינן להרוג את הטרפה לא נילף בעלמא ועוד גרלה לי דטעמא דטרפה שהרג פטור דהיינו דלמא אכל בשרא משום דשמא במקום נקב קא שחיט: משום דהוי עדות שאין אתה יכול להזימה ואי קטלינן עדים כשהחמו לא שביר קטלינן ואם כן אין להוכיח אלא [ד]אמאי דקטלינן לעדים ולא חיישינן דלמא הך דאסהידו ביה טרפה הוה כדקאמר בסמוך וכן מצינו בשם רבינו מנחם הקדוש אך קשה לי מאי קאמר וכי תימא דבדקינן ליה הא מכל מקום הויא לה התראת ספק אי לא אזלינן בתר רובא ושמא קסבר דשמה התראה: **ליחוש** דלמא במקום סייף נקב הוה. אין להקשות משכחת לה כגון שהטביעו בנהר דאפשר בתר הכי למיבדקיה דהא קרא בכלי עץ ובכלי ברזל ואכן כתיב אבל קשה דמשכחת לה כגון שהיה קרום של מות מגולה ולאו שהיה שלם ובא זה ונקבו והרגו ויש לומר דדוחק הוא להעמיד הפסוק בכך ואם תאמר דאיכא הפסוק שבריפה הרג או שלם הרג ואם תמצא לומר שלם הרג שמא במקום סייף נקב הוה והכא משמע דלא חיישינן דאזלינן בתר רובא ויש לומר דרבי עקיבא לטעמיה דאמר דחיישינן למיעוטא בפרק הנוקח בהמה (בכורות כ:) דקסבר חלב אינו פוטר בבהמה בבכורה אע"ג דרוב בהמות אינן מולבות אא"כ יולדות ואע"ג דאפילו רבי מאיר דחייש למיעוטא מודה היכא דלא אפשר רבי עקיבא חשיב ליה אפשר דאיכא לאוקמי קרא שהיה קרום מוחו מגולה ונקבו כדפירשנו ורש"ג דפליג עלייהו ואמר אף הם מרבים שופכי דמים בישראל אפילו חייש למיעוטא מ"מ חשיב ליה לא אפשר דדוחק הוא להעמיד הפסוק בכך [ה]ועוד אור"ת דאף על גב דאי לא שיילינן לעדים קטלינן ליה דממכינן אחזקא היכא דלא אפשר היכא דשיילינן להו ואמרי דלא ידעי פטור מידי דהוה אספיף ואחרינן[ו]) דאי לא שיילינן להו אייב ואי שיילינן להו ואמר אחד בסייף ואחד [ז]בחריגן פטור אע"ג דבסייף ואחרינן כשאומרים אין אנו יודעין אייב עד דמכחשי אהדדי היינו משום דסייף ואחרינן לא שייך כל כך בגוף העדות דמה לי הרגו בסייף ומה לי באחרינן אבל במקום סייף נקב הוה דשייך לגוף העדות עפי' דבקינן להו ואמרו אין אנו יודעין פטור ואחד אומר כליו שחורים ואחד אומר כליו לבנים דלא שייך לגוף העדות אע"פ דמכחשי אהדדי אייב הקשה רבינו יצחק בר' מרדכי דהכא יליפינן מרובא ועדים זוממים דאזלינן בתר רובא אף בדיני נפשות וכן מוכח בריש פ' בן סורר ומורה (סנהדרין דף סט.) ונאלו הן הנשרפין (שם דף עט:) אמרינן נסקלין בנשרפין יהיו בסקילה הקלה אע"ג דרוב נשרפים ניהו ואיכא ר"מ דיין דממה נפשך הוא נהרג לענין באחזו מיתה הוא נהרג לא אזלינן בתר רובא ועוד יש לומר דהוי קבוע וכמחצה על מחצה דמי והא דפריך התם מעיקרא כי הוה תני הנשרפין בנסקלין מיפוק ליה דרובא נסקלין מינהו הכי פירושו לכל הפחות לא גרע משום דהוו רובא דנסקלין[ט]): **ודילמא** הך דאסהידו ביה **טרפה** הוה. ואם תאמר דחובשים אותו י"ב חדש ואם יאמר לאו טרפה הוא ויש לומר דשמא קסבר טרפה חיה ועוד גרלה לי דאי אין הורגין העדים כשהחזמו אלא אחר י"ב חדש דילמא הך דאסהידו ביה טרפה א"כ גם אותו שמעידין עליו אין להורגו עד לאחר י"ב חדש וכיון דלא בתו להורגו אלא אף לאחר י"ב חדש לא יהרגו הס אף לאחר י"ב חדש דילמא נעשה טרפה הך דאסהידו ביה בסוף י"ב חדשים והכי לא בתו אלא להרוג את הטריפה: **לרבי** מאיר דחייש למיעוטא כו'. מדקאמר לרבי מאיר ולא קאמר היכי אכלינן משמע דלא קיימא לן כר' מאיר דחייש למיעוטא וקשה דבפרק הנוקח בהמה (בכורות מד.) פסיק רבי יוחנן דרשב"ג דאמר הנוקח בהמה מניקה מן העובר כוכבים דפטורה מן הבכורה כשבנה כרוך אחריה משום דלא מרחמא ליה אא"כ ילדה אבל מטעם חלב לא מיפטר אע"ג דרוב בהמות אינן מולבות אא"כ יולדות אלמא חיישינן למיעוטא אע"ג דליכא חזקה בהדי מיעוטא דאי אמרינן אוקי בהמה בחזקת שאינו קדום בבכורה שהיה מולין במעי אמו [ז]ויש לומר דרבי יוחנן לא פסיק כוותיה אלא בהא דלא מרחמא אלא אם כן ילדה: ונפקא

דילמא [א]חד מינייהו טריפה הוא אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא וכי תימא מאי נפקא לן מינה הא [ב]אין גורל קובע לעזאזל אלא בדבר הראוי לשם וכי תימא דבדקינן ליה והתנן [ג]לא היה מגיע למחצית ההר עד שנעשה אברים אברים רב מרי אמר אתיא [ד]ממכה אביו ואמו דאמר רחמנא קטליה [ה]וליחוש דלמא לאו אביו הוא אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא [ו]ורוב בעילות אחר הבעל ממאי דלמא כגון שהיו אביו ואמו חבושים בבית האסורין אפילו הכי [ז]אין אפוטרופוס לעריות רב כהנא אמר אתיא מהורג את הנפש דאמר רחמנא קטליה וליחוש דלמא טרפה הוה אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא וכי תימא דבדקינן ליה הא קא מינוול וכי תימא משום איבוד נשמה דהאי נינווליה וניחוש שמא במקום סייף נקב הוה רבינא אמר אתיא מעדים זוממין דאמר רחמנא [ח]ועשיתם לו כאשר זמם וגו' וליחוש דלמא הך דאסהידו ביה טרפה הוה אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא וכי תימא דבדקינן ליה והתניא [ט]ברבי אומר [י]לא הרגו נהרגין הרגו אין נהרגין רב אשי אמר אתיא משחיטה עצמה דאמר רחמנא שחוט ואכול וליחוש [כ]שמא במקום נקב קא שחיט אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא אמר רב אשי אמריתא לשמעתא קמיה דרב כהנא ואמרי לה רב כהנא קמיה דרב שימי ואמר ליה ודלמא היכא דאפשר אפשר היכא דלא אפשר לא אפשר דאי לא תימא הכי [ל]לר"מ דחייש למיעוטא [מ]הכי נמי דלא אכיל בישרא [נ]וכי תימא הכי נמי

פסח

נמי דלא אכל בשרא משום דשמא במקום נקב קא שחיט: משום דהוי עדות שאין אתה יכול להזימה ואי קטלינן עדים כשהחמו לא שביר קטלינן ואם כן אין להוכיח אלא [ד]אמאי דקטלינן לעדים ולא חיישינן דלמא הך דאסהידו ביה טרפה הוה כדקאמר בסמוך וכן מצינו בשם רבינו מנחם הקדוש אך קשה לי מאי קאמר וכי תימא דבדקינן ליה הא מכל מקום הויא לה התראת ספק אי לא אזלינן בתר רובא ושמא קסבר דשמה התראה: **ליחוש** דלמא במקום סייף נקב הוה. אין להקשות משכחת לה כגון שהטביעו בנהר דאפשר בתר הכי למיבדקיה דהא קרא בכלי עץ ובכלי ברזל ואכן כתיב אבל קשה דמשכחת לה כגון שהיה קרום של מות מגולה ולאו שהיה שלם ובא זה ונקבו והרגו ויש לומר דדוחק הוא להעמיד הפסוק בכך ואם תאמר דאיכא הפסוק שבריפה הרג או שלם הרג ואם תמצא לומר שלם הרג שמא במקום סייף נקב הוה והכא משמע דלא חיישינן דאזלינן בתר רובא ויש לומר דרבי עקיבא לטעמיה דאמר דחיישינן למיעוטא בפרק הנוקח בהמה (בכורות כ:) דקסבר חלב אינו פוטר בבהמה בבכורה אע"ג דרוב בהמות אינן מולבות אא"כ יולדות ואע"ג דאפילו רבי מאיר דחייש למיעוטא מודה היכא דלא אפשר לאוקמי קרא שהיה קרום מוחו מגולה ונקבו כדפירשנו ורש"ג דפליג עלייהו ואמר אף הם מרבים שופכי דמים בישראל אפילו חייש למיעוטא מ"מ חשיב ליה לא אפשר דדוחק הוא להעמיד הפסוק בכך [ה]ועוד אור"ת דאף על גב דאי לא שיילינן לעדים קטלינן ליה דממכינן אחזקא היכא דלא אפשר היכא דשיילינן להו ואמרי דלא ידעי פטור מידי דהוה אספיף ואחרינן[ו]) דאי לא שיילינן להו ואמר אחד בסייף ואחד [ז]בחריגן פטור אע"ג דבסייף ואחרינן כשאומרים אין אנו יודעין אייב עד דמכחשי אהדדי היינו משום דסייף ואחרינן לא שייך כל כך בגוף העדות דמה לי הרגו בסייף ומה לי באחרינן אבל במקום סייף נקב הוה דשייך לגוף העדות עפי' דבקינן להו ואמרו אין אנו יודעין פטור ואחד אומר כליו שחורים ואחד אומר כליו לבנים דלא שייך לגוף העדות אע"פ דמכחשי אהדדי אייב הקשה רבינו יצחק בר' מרדכי דהכא יליפינן מרובא ועדים זוממים דאזלינן בתר רובא אף בדיני נפשות וכן מוכח בריש פ' בן סורר ומורה (סנהדרין דף סט.) ונאלו הן הנשרפין (שם דף עט:) אמרינן נסקלין בנשרפין יהיו בסקילה הקלה אע"ג דרוב נשרפים ניהו ואיכא ר"מ דיין דממה נפשך הוא נהרג לענין באחזו מיתה הוא נהרג לא אזלינן בתר רובא וכמחצה על מחצה דמי והא דפריך התם מעיקרא כי הוה תני הנשרפין בנסקלין מיפוק ליה דרובא נסקלין מינהו הכי פירושו לכל הפחות לא גרע משום דהוו רובא דנסקלין[ט]): **ודילמא** הך דאסהידו ביה **טרפה** הוה. ואם תאמר דחובשים אותו י"ב חדש ואם יאמר לאו טרפה הוא ויש לומר דשמא קסבר טרפה חיה ועוד גרלה לי דאי אין הורגין העדים כשהחזמו אלא אחר י"ב חדש דילמא הך דאסהידו ביה טרפה א"כ גם אותו שמעידין עליו אין להורגו עד לאחר י"ב חדש וכיון דלא בתו להורגו אלא אף לאחר י"ב חדש לא יהרגו הס אף לאחר י"ב חדש דילמא נעשה טרפה הך דאסהידו ביה בסוף י"ב חדשים והכי לא בתו אלא להרוג את הטריפה: **לרבי** מאיר דחייש למיעוטא כו'. מדקאמר לרבי מאיר ולא קאמר היכי אכלינן משמע דלא קיימא לן כר' מאיר דחייש למיעוטא וקשה דבפרק הנוקח בהמה (בכורות מד.) פסיק רבי יוחנן דרשב"ג דאמר הנוקח בהמה מניקה מן העובר כוכבים דפטורה מן הבכורה כשבנה כרוך אחריה משום דלא מרחמא ליה אא"כ ילדה אבל מטעם חלב לא מיפטר אע"ג דרוב בהמות אינן מולבות אא"כ יולדות אלמא חיישינן למיעוטא אע"ג דליכא חזקה בהדי מיעוטא דאי אמרינן אוקי בהמה בחזקת שאינו קדום בבכורה שהיה מולין במעי אמו [ז]ויש לומר דרבי יוחנן לא פסיק כוותיה אלא בהא דלא מרחמא אלא אם כן ילדה: ונפקא

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com